

DEL MITE A LA FILOSOFIA. Esquema número 1

Grècia. Característiques culturals i socials	<ul style="list-style-type: none"> - No llibres sagrats - No casta sacerdotal - No sistema educatiu organitzat - Transmissió oral - Poetes: <ul style="list-style-type: none"> - Flexibilitat i adaptació segons auditori - Més proximitat homes/déus <ul style="list-style-type: none"> - Déus: models no massa edificants - Més llibertat de crítica
--	---

MYTHOS	
a) Significat –Evolució	<ul style="list-style-type: none"> - “Expressió” - “Allò que es diu en forma de conte” - “Històries tradicionals de déus i herois”
b) Contingut	- Missatges importants sobre la vida en general i sobre la vida social en particular
c) Categories	<ul style="list-style-type: none"> - Cosmogonia: formació de l’univers - Formació dels déus de l’Olimp. - Relats herois més antics. - Relats herois més joves. - Invencions posteriors.
d) Visió del món	<ul style="list-style-type: none"> - Personificació i divinització forces naturals. - Comportament arbitrari d’aquestes divinitats (cap norma fixa) - La MOIRA, el destí, com a força abstracta, per damunt dels propis déus. Força inexorable.

DOS MODELS MÍTICS SUCCESSIUS: ORIGEN DE DUES LINIES DE PENSAMENT FILOSÒFIC

1) El model genètic (Arbre genealògic)		Presocràtics materialistes. <ul style="list-style-type: none"> - Recerca de l’Arjé o element primordial o “mare” de totes les coses. - “Com són les coses?” 	Milesis: <ul style="list-style-type: none"> - Tales: aigua - Anaximandre: ápeiron (indefinit) - Anaxímenes: aire (quantificació)
2) El model d’un ordre permanent sota el govern de Zeus. - Zeus dirigint l’ordre mundial mitjançant la DIKÉ o justícia: equilibri dels interessos oposats dels diferents déus, malgrat les contínues tensions.		Heràclit “Què vol dir que les coses SÓN?” <ul style="list-style-type: none"> - Rebuig del model genètic. - Permanència en mig del continu canvi: El Foc. 	<ul style="list-style-type: none"> - Inaugura el pensament abstracte. - Desconfiança en els sentits (doxa) - Esforç a través de la raó (lógos) - Recerca de l’essència: <ul style="list-style-type: none"> - allò que no canvia malgrat els canvis d’aparences. - Inici de la FILOSOFIA: el problema del canvi. El significat del “SER”

EL PROBLEMA DEL CANVI. FILOSOFIA ANTIGA. Esquema número 2.

Període Físic		COM SÓN LES COSES ?	Recerca sobre l'arjé de les coses
	Monistes	- Milesis (Tales, Anaximandre, Anaxímenes) - Pitagòrics.	
		Dificultats	Confusió sobre els significats del verb ser a) Existir b) Posseir determinada qualitat
	Heràclit	- Canvi (som i no som). "Lluita de contraris" - Lògos: Copsar allò constant (harmonia de contraris)	- Una cosa era i es convertia en una altra (contrari). - Convertir-se en el que no és.
	Parmènides	- Reflexió sobre la coherència de les paraules. - El que és no pot no ser quelcom. NO-SER: desaparèixer de l'existència. (La suma del ser ha de ser constant)	- Crítica al monisme (immutabilitat del ser) - "El ser és i el no-ser no és" De l'Ú (arjé) no pot sorgir una multiplicitat.
	Heràclit/Parmènides		Introducció al pensament abstracte i racional
	Pluralistes	- Salvar el món de les aparences. - En comptes d'un sol (Arjé), varis o infinits arjés: Anaxàgores, Empèdocles, atomistes...	Resposta a la lògica implacable de Parmènides: (La suma del ser ha de ser constant). - Que es combinen en proporcions diverses segons els autors
		Insatisfacció	- Davant l'explicació del canvi = Fisis = vida. - El món flueix imparable, mentre que el llenguatge/pensament (Lògos) fixa i separa.
Plató	La teoria de les idees	- Els sentits copsen els canvis (fenomen = aparença). - Oposició entre veritat = episteme = raó = autèntica realitat, i aparença = doxa = sentits = falsa realitat, enganyosa i passatgera	La raó copsa allò que no canvia, allò que és etern = IDEA
		Insatisfacció	
Aristòtil		- Acte i Potència - La Fisis flueix (canvia) vers una finalitat. . - Aquest moviment/canvi/aspiració és diferent segons les distintes espècies.	Les coses són el que són (acte) = aglà, però poden arribar a ser una altra cosa (potència) = alzina. Aspira a assolir quelcom (Teleologisme).

PLATÓ. Esquema número 3.

- Seguidors d'Heràclit	- Influències dels seguidors d'Heràclit i dels seguidors de Parmènides El canvi es continu.	Per tant, no pot haver coneixement d'aquest món, atès que el coneixement requereix un objecte permanent que pugui ser conegut.
- Seguidors de Parmènides	Si existeix aquesta realitat permanent... L'objecte del coneixement ha de ser immutable i etern.	Només pot ser descoberta per la ment, completament apart de l'activitat dels sentits. Lliure del temps i del canvi, atès que els sentits ens posen en contacte amb allò mutable i perible.
- També influència dels pitagòrics	Interès per les matemàtiques	Via de purificació (també espiritual)
PROPOSTA DE PLATÓ		
Possibilitat del coneixement científic	Existeixen els objectes del coneixement, però no poden ser identificats amb res procedent del món perceptible - Idees / Formes = Patró / model	Existeixen en un món ideal, fora de l'espai i del temps (model matemàtic) Símil entre l'actor i el seu personatge
Coneixement i creença	El coneixement està relacionat amb allò que ÉS , mentre que la creença es relaciona amb allò que "ÉS i NO ÉS" (Heràclit) - Es posa de manifest que un objecte com el "bell en si mateix" (la bellesa absoluta), no és quelcom que trobem en la nostra vida corrent de cada dia. - L'autèntic coneixement exigeix apartar-se del món sensible per passar al món de l'"intel·ligible".	Elena de Troia pot ser bella aquest any, però en un termini de 30 anys pot tornar-se lletja. - A més a més, i per damunt de les diverses coses particulars que són, per exemple belles, existeix allò que Plató anomena "el bell en si mateix", allò que és bell d'una manera eterna, immutable i absoluta. - I això (la forma del bell, com a oposada a les coses belles particulars) és l'objecte del coneixement filosòfic... (Existeix "la" grip ?). No pot observar-se mitjançant els sentits, sinó que es tracta de quelcom, la naturalesa del qual és completament abstracte i teòrica, i que, per tant, cal captar d'una manera purament intel·lectual, i no pas d'una manera visible o tangible. - Darrera d'aquestes analogies hi ha un PROPÓSIT POLÍTIC .
Dificultats	<ul style="list-style-type: none"> - Exposició poètica i metafòrica per expressar la relació entre aquests dos àmbits o mons. - Jerarquització del món de les idees (més generals, menys generals). DIALÈCTICA. - Possible revisió de la teoria de les idees: Acceptació de la idea de moviment i del no-ser (alteritat). Diàlegs d'època de vellesa. 	

PLATÓ. LA TEORIA DE LES IDEES. Esquema número 4.

Intenció ètica	Fundar la virtut en el saber en front al relativisme moral dels sofistes	
Intenció política	Els governants han de ser filòsofs	
Intenció científica	La ciència (episteme) sols pot versar sobre objectes estables i permanents	Han d'existir
	- Idees: existeixen amb independència de les coses.	Són realitats (les coses sensibles són menys reals)
	- Cada IDEA és única, eterna, immutable i inalterable	Atributs de l'ÉSSER de Parmènides: - realitat intel·ligible i estàtica.
	- Les idees són les "CAUSES" de les coses.	
	- Duplicació del món	1. Món intel·ligible, plenament real (idees). Influència de Parmènides. 2. Món sensible, dominat pel devenir (Heràclit): menys real (és/no és).
	- Relació entre els dos mons: METEXIS (PARTICIACIÓ); MIMESIS (imitació)	Revisió teoria de les idees. Diàlegs crítics (vellesa). - Diàlegs "Parmènides", "Sofista", "Teetet".
	- Quantes IDEES ?	Fins el diàleg "Parmènides" Plató havia admès idees dels objectes matemàtics, idees dels valors i havia dubtat sobre les Idees de les coses sensibles (home, foc, aigua...)
	A cada tipus de coses (espècie) correspon una idea	Plató admet una certa comunicació (koinomia), sense que per això perdin la seva pròpia identitat.
	- Quina és la relació de les idees entre si?	- Si Parmènides afirmava que només es podia parlar de l'ÉSSER (i només de l'ÉSSER), Plató pensa que s'ha de parlar de 5 conceptes fonamentals: ÉSSER, MOVIMENT, REPÒS, SEMBLANÇA (allò idèntic), DISSEMBLANÇA (alteritat). - En conseqüència, cal admetre també el NO-ÉSSER (que Parmènides rebutjà com a impensable).
	Al diàleg "El Sofista" dinamitza el Món de les Idees.	
- La qual cosa equival a dir que no és possible explicar el món sense la multiplicitat i el moviment.		
- Cada ÉSSER és el que ÉS (identitat), i alhora NO-ÉS l'altre (alteritat).		
- El MOVIMENT és moviment i NO-ÉS repòs	→ Defunció de la Filosofia de Parmènides	
- La DIALECTICA.	Es el mètode propi de la filosofia, i permet l'accés al Món de les Idees.	
- En principi, la Dialèctica és un procés ascendent vers la Idea, i després de la Idea en Idea fins la Idea Suprema.	→ El Bé = Ú = Visió de conjunt = Ordre total = Saber Absolut.	
- (Erotisme platònic basat en l'"entrenament matemàtic").		
- Hi ha també una Dialèctica descendent (diàresis)	- Procés invers que reconstrueix la sèrie de les Idees sense cap recurs a l'experiència. D'aquesta manera, la Dialèctica permet establir la comunicació (koinomia) i lligam (simploké) entre les Idees.	
- La REMINISCÈNCIA (Anamnesi) = Record		
La Idea no està "continguda" en les coses sensibles que participen d'ella o la imiten. És una realitat "separada".		
- En contemplar les coses pot recordar-les. El coneixement sensible no té manca, per tant, de valor: serveix d'OCASIÓ per al record. (Expressió metafòrica que posteriorment al diàleg "Fedre" no es troba en Plató)		

ARISTÒTIL. Esquema número 5.

Acceptació IDEES	- Però no separades de les coses, sinó en elles.	- Rebuig exposició poètica i metafísica de Plató - Referència: La BIOLOGIA
Herència de Plató	1) El coneixement és possible 2) Aquest coneixement ha de ser coneixement de la FORMA - Ser actual - Ser potencial	- On és l'estabilitat del coneixement que exigeix la ment humana? : SUBSTRATUM (Subjecte: el que hi ha sota). - Cada objecte, cada substància porta dins seu determinades possibilitats de canvi, però no pas per a qualsevol tipus de canvi.
Dos tipus de SUBSTÀNCIES	1) Substància primera (l'individu concret: "Sòcrates") 2) Substància segona: l'espècie i el gènere: "home", "animal")	Aristòtil, com a biòleg que és, tendeix en cert sentit, a donar preferència a la substància segona: - Els individus moren; solament l'espècie subsisteix (en altres individus)
	- En sentit estricta, "SUBSTÀNCIA" és l'individu concret. - Però ha d'atorgar alguna realitat a les espècies i als gèneres, ja que solament sobre ells (i no pas sobre els individus) tracta la ciència	- La ciència té com a objecte l'UNIVERSAL = allò que no canvia. - Per això els considera també com a substàncies, però únicament en sentit secundari: no existeixen "separades" de la substància primera, sinó en (dins) ella
FORMA I MATÈRIA (TEORIA HILEMÒRFICA)		
- Forma	És l'essència de la cosa, la substància segona, l'espècie (eterna)	Però no existeix més que en la matèria
- Matèria	Tot el que esdevé ha de posseir matèria (l'individu concret)	Matèria i Forma són eternes, però no existeixen independentment, sinó en el COMPOST d'ambdues.
	- La FORMA és comú a tota l'espècie (i per això preexisteix a l'individu), i allò que individualitza és la matèria.	
Potència – Acte i Matèria – Forma	Són estructures paral·leles.	La MATÈRIA està en potència (passiva) de la forma. I la FORMA és allò que actualitza la matèria
La LÒGICA	- Instrument. - La ciència explica la realitat tot deduint el particular (individu) de l'universal (espècie, que és la seva causa.	La funció de la "Lògica" és MOSTRAR aquesta connexió a través del SIL·LOGISME.

ARISTÒTIL. Esquema número 6.

Crítica a la teoria platònica de les idees	- Rebuig a una essència separada de les coses	- “Tot intentant explicar aquest món, Plató ho duplica, amb la qual cosa ara cal explicar els dos mons”
Fidelitat a Plató	La ciència versa sobre allò que és general i universal.	No rebutja la teoria de les idees totalment, sinó la seva existència SEPARADA de les coses.
La “física” com a ciència de la natura	El MOVIMENT és la característica essencial de la naturalesa dels éssers sotmesos a naixement i mort.	
Què vol dir “Naturalesa”? = Moviment	Hi ha una tendència a assolir un fi que caracteritza els moviments dels éssers vius (TELEOLOGISME). - Hi ha ciència on hi ha DEMOSTRACIÓ (La Lògica) = “Analítica”	- Alternativa a la “Dialèctica” platònica.
La Lògica	Antecedents: La “Dialèctica” de Plató. - Aristòtil considera a Lògica no com a ciència, sinó com una PROPEDEÚTICA (preparació a la ciència).	La Lògica és l'instrument (ORGANON) DE LA CIENCIA. Ciència: Tracta d'allò universal i necessari (immutable)
	Si volem tenir un coneixement científic de la realitat, és a dir de les coses singulars, l'únic procediment vàlid és CONNECTAR-LES AMB L'UNIVERSAL (igual que Plató)	La ciència explica la realitat deduint el particular de l'universal (que és la seva causa), a través del SIL·LOGISME: (Aplicació a la Biologia.)
	- Aristòtil també proposa un altre mètode per connectar el particular amb l'universal. El Sil·logisme (deductiu) va de l'universal al particular; Inducció: del particular a l'universal.	1) Tot home (B) és mortal (A) 2) Sòcrates (C) és home (B) Aleshores, Sòcrates (C) és mortal (A) → La inducció
Demostració. Definició	Segons Aristòtil, posseïm coneixement científic d'una cosa quan sabem:	1. Que aquesta cosa és (existeix) 2. Allò que és (essència)... universal 3. El perquè (causa)... necessari
	Un coneixement d'aquest tipus sols s'assoleix per via de DEMOSTRACIÓ (SIL·LOGISME CIENTÍFIC)	Només és científic el sil·logisme que es recolza en premisses que són “vertaders, primàries, immediates...” (igual que Plató)
	Així, doncs, tota demostració ha de basar-se, en últim terme, en uns primers principis que, per ser primers, han de ser immediatament evidents i indemostrables.	
	- Aquests principis són de 2 tipus: - A) Axiomes: evidents per si mateixos (“El tot és més gran que les parts”) –Exemple. Poden ser comuns a totes les ciències o propis d'algunes ciències únicament. - B) Tesis peculiars d'algunes ciències que poden ser “hipòtesis” o “definicions”	
	DEFINICIO: Serveix per establir l'“essència” permanent de les diverses “espècies” en que es pot classificar la realitat (ja que l'individu és indefinible):	
	A) Gènere i B) Diferència específica	

FILOSOFIA GREGA. PERÍODE ANTROPOLÒGIC. Esquema número 7

Guerra contra els perses. Sorgiment de 2 potències regionals. Atenes (marítima). Esparta (terrestre)		
ATENES (Evolució política). Successives reformes fan augmentar el poder de les classes populars . (Pèricles)		
	Comparat amb Esparta es pot dir que Atenes és una democràcia limitada	Exclou dones, metecs, esclaus
L'educació dels fills	A càrrec de la iniciativa privada. El mestre rep els nens a casa seva i els ensenya aritmètica i lletres elementals, música i gimnàstica	Predomini de la MUSIKE (lletres i música). A partir dels 14 anys la cultura física s'imposava sobre la intel·lectual (musiké) –capes altes-
Sofistes	Conferenciants itinerants. Ensenyaven tot allò que no s'aprenia a l'escola elemental: Objectiu: La formació dels dirigents, de les élites de cada polis	Geometria, física, astronomia, medicina, arts, i sobretot, RETÒRICA i filosofia pròpiament dita. (honoraris elevadíssims)
	Revolució en l'educació: Provocació dels sofistes. Evolució del mot "ARETE" –virtut- - Societat aristocràtica: "excel·lència" que els déus concedeixen als nobles (ARISTOS = els millors, els de bona casta. L'educació = subratllar aquest aspecte): dignitat, honor, coratge davant el camp de batalla. - Societat democràtica – Sofistes – La TECHNÉ. Es pot aprendre per persuadir l'Assemblea (ecllésia) i guanyar els vots de la majoria = Poder Polític. Habilitat, èxit en la vida pública. ELOQUÈNCIA (RELATIVISME MORAL –FISIS / Nomos); lleis: convenció social –no sagrades_, contracte social, egoisme (àtoms)	
Guerra del Peloponès	- Derrota d'Atenes contra Esparta. - Onada conservadora (superstició, recerca de culpables, càstig dels déus per la supèrbia humana.	Problemes econòmics. Pèrdua de l'hegemonia regional. - Cap de turc: Sofistes ... i Sòcrates (al que identifiquen com a sofista = irreverent, incordiant i amic d'aristòcrates =enemics = Esparta).
Sòcrates	Reflexió política molt impregnat de sentit religiós. - Intel·lectualisme moral: "La virtut és coneixement" - Areté (El sentit de l'OFICI DE VIURE). - La "VIRTUT" no s'ensenya (Contra Sofistes) - La MAIÈUTICA: ironia contra la supèrbia i la prepotència, coratge dels febles; humilitat, recerca en comú	Lleis sagrades. Confiança en la regeneració de la polis. Automatisme Raó → Acció correcta. - Inducció
Plató	Ressentiment contra la polis per haver executat l'home més savi de Grècia. - Contradicció Raó – Desig. És necessari el coratge per reprimir els instints = cos = individualisme = insolidaritat = provocat per la falta de coneixement d'allò que convé a la globalitat - SAVI PLATONIC: Compromès amb el destí de la polis = governant =	- No partidari de l'optimisme de Sòcrates: intel·lectualisme moral. - L'individu es guia pels plaers immediats i no pels plaers "sencers". 3 parts de l'ànima = 3 parts de la polis. coneixement d'allò que convé a tothom
Aristòtil	Metec a Atenes. L'individualisme no és dolent si és moderat (MESOTÈS) = Terme mig. - La polis ja no és un "ecosistema" totalment afectiu, sinó més aviat econòmic. - Més importància a les VIRTUTS DIANOÈTIQUES que a les virtuts ÈTIQUES	El savi ja no ha de ser tan polític (virtuts ètiques) i sí més erudit (àmbit privat = dianoètiques). Veu amb bons ulls la pèrdua de sobirania de la polis. Preparació a la visió de la COSMOPOLIS (Imperi macedoni)

PLATÓ. TEORIA DE LES IDEES

Intenció		
<ul style="list-style-type: none"> ■ ètica: Existència d'una idea eterna immutable de la "justícia" (o de qualsevol altra valor, virtut...) ■ política: Els governants han de ser filòsofs que es guien pels ideals (idees) transcendents i absoluts i no pas per l'ambició política. ■ Científica: PROBLEMA DEL CANVI: Ciència (episteme): Ha de tractar sobre objectes estables i permanents, un altre tipus d'objectes no sensibles (idees) 		
Primera formulació ↓	Diàlegs "Fedó", "Fedre", "República"	<ul style="list-style-type: none"> - IDEA (de veure), "aspecte", "semblant", "forma" - REALITATS (no conceptes com ara); existeixen amb independència de les coses. - Són la realitat mateixa, única, eterna, immutable, inalterable –copsable només per la intel·ligència-
	Causa de les coses	<p>Les COSES són múltiples, sotmeses a flux, canvis: menys realitat, NO "SON" (sinó que "han estat" o que "seran" –copsables pels sentits-</p> <ul style="list-style-type: none"> - DUPLICACIÓ DEL MÓN: Món intel·ligible, real (idees) – Món sensible, món del devenir (Heràclit). - Relació: <ul style="list-style-type: none"> - METEXIS (participació) o imitació (MIMESIS), o presència (PAROUSIA), O COMUNICACIÓ
	"La República"	Mite de la caverna: Primacia de la IDEA DEL BÉ sobre totes les altres idees (ordre)
Diàlegs crítics	Revisió de la teoria	"Parmènides", "El Sofista"

TEORIA DE LES IDEES

Teoria pluralista	<p>Dos mons, pluralitat d'idees, pluralitat de coses. Proposa una certa unificació de la realitat (una sola idea per a cada espècie de coses)</p>
Dificultat	<p>1.Quantes idees hi ha?</p> <ul style="list-style-type: none"> - A cada tipus de coses hi correspon 1 idea? - També hi ha idees de coses ridícules i grolleres: "cabell", "fang", "caca"... - "Parmènides": També justifica idees d'aquestes coses sensibles (a més a més de les entitats matemàtiques i dels valors) <p>2.Quina és la relació entre les idees i les coses?</p> <ul style="list-style-type: none"> - Abans: imitació: Una idea participada per moltes coses (es trenca la unitat de la idea). - Intent d'introduir unes entitats-pont (pitagorisme): entitats matemàtiques: reducció de les idees a números? <p>3.Quina és la relació de les idees entre si?</p> <ul style="list-style-type: none"> - Totes les idees coincideixen en una sola ? Potser la idea del bé ("República") - ARA: Certa comunicació entre les idees (entre moviment/repòs, no, però sí entre la idea d'ésser. - "SOFISTA": Introducció del moviment, del canvi, en el món de les idees. - 5 conceptes fonamentals: ÉSSER, MOVIMENT, REPÒS, IDENTITAT (el que és idèntic), ALTERITAT (el que es diferent)

Conclusió	No és possible explicar el món sense la multiplicitat i el moviment. <ul style="list-style-type: none"> - Cal acceptar el NO-ÉSSER (Alteritat) que Parmènides havia rebutjat com a impensable: - Cada ésser és el que és (identitat) i al mateix temps NO ÉS el que és diferent (Alteritat). El MOVIMENT és moviment i no pas REPOS. - Acta de defunció de la filosofia de Parmènides. Plató admet el moviment i la multiplicitat.
-----------	---

INTENCIÓ ÈTICA I POLÍTICA

Dualisme	Ésser humà: cos / ànima	ANIMA RACIONAL (Nous, logos): immortal, intel·ligent, divina. Lloc: cervell ANIMA IRASCIBLE: Font: passions nobles. És mortal. Lloc: tòrax, cor, ANIMA APETITIVA/CONCUPISCIBLE: font: passions innobles. És mortal. Lloc: abdomen.
----------	----------------------------	--

<i>Parts de l'ànima</i>	<i>Classes socials</i>	<i>Virtuts</i>
Racional (nous, logos)	Governants- filòsofs (archontes)	Prudència (saviesa), Phronesis, sophia
Irascible (Thymos)	Guardians (guerrers)	Fortalesa (valor), (andreia)
Apetitiva (Epithymia)	Artesans i pagesos	Temperança (sophrosyne)
Harmonia entre les parts de l'ànima	Harmonia entre les classes socials	Justícia (Dikaio-syne)

TEORIA DE L'EVOLUCIÓ DE LES FORMES POLÍTiques. Ideal de Plató ?

- Decadència progressiva. Visió pessimista.

- ↓ ARISTOCRÀCIA: Forma més perfecta
- ↓ TIMOCRÀCIA: Domini de l'ansia d'honors i ambició dels guerrers.
- ↓ OLIGARQUIA: Govern dels rics.
- ↓ DEMOCRÀCIA: Elimina els rics, llibertat immoderada i les lleis són menyspreades.
- ↓ TIRANIA: Ruïna definitiva de l'Estat. ("De l'extrema llibertat -DEMOCRÀCIA- sorgeix la major esclavitud")

PLATÓ. TEORIA DE LES IDEES.

Objectiu: Resoldre el problema del canvi, de l'escepticisme i del relativisme.

Ambit científic	Ambit polític	Ambit ètic
Problema del canvi Després de Parmènides- Heràclit	Superar inestabilitat país. Proposta: el rei-filòsof	Trobar definició virtuts. Anàlisi personalitat. Guia: la raó.

Democràcia atenesa

Sofistes: - Relativisme - Escepticisme	Guerra: - Inestabilitat política
	Manca de respecte a les lleis. - Retòrica: oportunisme polític.

Sòcrates	Maièutica - Creença en valors absoluts Areté	Optimisme socràtic
		Introspecció Inducció Recerca en comú definició
Plató	Valors absoluts ? - Sí. - Com els coneixem?	Teoria de les idees: - No al RELATIVISME.

Inici

- Influència pitagòrica: les matemàtiques: els nombres. Existeixen independentment de la physis.
  - Definició valors (virtuts). Tasca iniciada per Sòcrates a través de la inducció.
  - Plató. Les idees (formes) vindrien a ser els conceptes que existeixen en "un món apart".
- Números.

- Virtuts: la idea de justícia ha d'existir si volem actuar de forma justa.
- Totes les coses de la physis (taula, llibre, gos...)
- Coses lletges.

Món físic: món canviant.

Món idees: No canvia = SER de Parmènides.

Mite o teoria de la reminiscència.

ARRELS DEL CRISTIANISME: JUDAISME, HERMETISME, GNOSI

JUDAISME: Característiques que la fan diferent de les altres religions
mistèriques (idees estranyes a la filosofia grega.

- **Monoteisme:** Només existeix un Déu, Iahvé.
- Déu havia d'enviar un salvador (Mesies) que els alliberaria de les penalitats (al poble jueu: l'escollit).
- El Déu jueu és **creador**: produeix del no res; i **provident**: es preocupa i té cura del món que ha creat.
- **Visió lineal del Temps:** Hi ha un inici absolut del cosmos. Ha d'haver també un final absolut amb la vinguda del Mesies i la salvació del poble escollit.
- **Implicacions:**
- Posa la **voluntat** en el primer pla de l'explicació del món i de l'activitat humana.
- Reforça la idea de **llibertat** humana i la noció de **pecat**: acció volgudament dolenta
-
- HERMETISME - GNOSI: Saviesa egípcia: mig religió, mig filosofia
Déu = Pare

GNOSI: La saviesa única: coneixement que salva.

Té lloc per una doble actuació:

1. **Actuació** de l'ànima que renuncia a allò que és sensible i fa un esforç ascètic per tal d'arribar a l'èxtasi místic que la identifica amb Déu.
2. **Desplegament** de Déu vers l'home, a qui es revela i a qui redimeix.

Sincretisme entre JUDAISME i FILOSOFIA (Filó d'Alexandria (15aC – 41 dC)

- Cristianisme: Primer: com una de les sectes del Judaisme. Després com a religió independent.
  - Modifica algunes de les tesis del Judaisme
  - Modifica algunes de les tesis de les religions mistèriques.
  - Modifica algunes de les tesis de Filó d'Alexandria.

Monoteisme: Déu únic, creador, provident, omnipotent. Coneix i estima.
. Ésser personal (Pare – Fill – Esperit Sant): 3 persones en una sola substància.

Voluntarisme: Prioritat de la voluntat.

Linealitat del Temps i de la història

- Encarnació: Déu entra en la història a través del seu fill.

Veritat: El món és creat i el seu *lógos* rau en el Creador (Déu): la revelació.
(Idea estranya pels grecs: És l'enteniment humà que pot descobrir l'ordre i el logos.

Creació: Idea estranya al pensament grec.

Producció del no-res (contingent)

No idea de necessarietat.

Ésser humà: És lliure

Pecat original que limita la llibertat i inclina vers el mal.

Mitjançant la redempció i la gràcia es fa possible la salvació

Pares de l'Església (segles II – V dC) (Patrística)

Elaboren continguts doctrinals.

FILOSOFIA I RELIGIÓ A ROMA

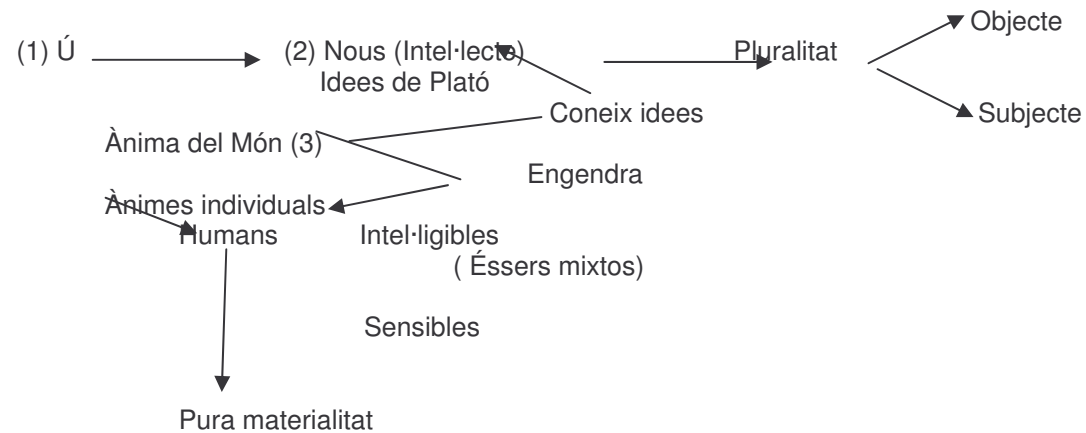
FILOSOFIES HEL·LENÍSTIQUES I POSTARISTOTÈLIQUES	Eix principal <ul style="list-style-type: none"> - L'home culte o filòsof era aquell que sabia fer front a un món nou i insegur - Calia saber viure, però aquest viure s'havia de dur a terme en un món que calia comprendre. PLATONISME: <ul style="list-style-type: none"> - Cada vegada més teològic - Orientat bàsicament cap a la transcendència 	Preocupació ètica: l'ideal del savi. <ul style="list-style-type: none"> - L'interès per la reflexió teòrica es va anar apagant i el pensament es reduí a les preocupacions ètiques. - Algunes filosofies es van combinar gradualment amb elements religiosos i místics (SINCRETISME) - Dualisme cos / ànima. - Vida present com a "caiguda" - Necessitat de salvació per aconseguir una vida millor que la present.
FILOSOFIA SALVÍFICA O RELIGIÓ FILOSÒFICA PER A ÚS DEL SAVI	PITAGORISME: Va rebrotar amb gran èxit <ul style="list-style-type: none"> - Fusió d'estoïcisme, platonisme, aristotelisme, pitagorisme: - Element absolutament transcendent: Ú – DÈU <div style="text-align: center;"> <p>Ú-Déu ←————→ Matèria (intel·ligible) (Entitats intermèdies) (sensible) Àngels, dimonis</p> </div> <p>Home El seu destí era l'esfera intel·ligible.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - El cosmos és viu i harmònic. - El cosmos sotmès a un esdevenir cíclic - Dos estrats: intel·ligible – sensible.
MÓN ROMA	<p>Ja no es tractava de trobar sentit a la vida. (Es tractava simplement d'alliberar-se'n, de fugir-ne)</p> <p>Religió Oficial</p> <ul style="list-style-type: none"> - Classes populars: Religions orientals místiques. 	<p>Perquè aquest món havia arribat a ser hostil, insegur, perillós</p> <ul style="list-style-type: none"> - Caràcter no públic i destinades només als adeptes. - Fan proselitisme. - Rituals iniciàtics: per tal de renèixer a una vida nova i identificar-se amb la divinitat.

DEL MÓN ROMÀ AL MÓN MEDIEVAL. CONTEXT HISTÒRIC.

ROMA	<p>Domina la Itàlia Peninsular</p> <ul style="list-style-type: none"> - Part occidental: Cartago - Part oriental: gran part dels regnes hel·lenístics. 	III aC: Totes les terres que envolten la Mediterrània
ESTAT DE LA FILOSOFIA (Després d'Aristòtil)	<p>Aparició filosofies salvífiques (ètiques)</p> <p>Coincideix amb aparició religions d'origen oriental (ressorgiment fort), de caràcter més íntim.; compromís vital</p> <p>FILOSOFIA + RELIGIÓ : Contacte)</p>	SINCRETISME: Unió d'elements filosòfics i religiosos.
	<ul style="list-style-type: none"> - Novetats filosòfiques: - PLATONISME (Plotí) Segle III dC (Continuació doctrines anteriors) 	PLATONISME, ARISTOTELISME, EPICUREISME : ECLECTICISME (Unió de diversos corrents)
CRISI	<p>Segle III dC: Fronteres extenses i llunyanes.</p> <p>Pobres del camp van a les ciutats. Rics: marxen de les ciutats cap al camp.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Cristians: Forts a les ciutats i capes populars. - EMPERADORS: Culpen als cristians de la descomposició de l'Imperi: Repressió dels cristians 	<p>Revoltes dels pobles. Més poder per als generals de l'exèrcit. Pronunciaments i cops d'estat.</p>
	<p>313: Edicte de Milà: LLIBERTAT RELIGIOSA. 391: tEODOSI: Cristianisme = Religió oficial</p>	<p>Imperi d'Occident: Fins 476 dC – bàrbars Imperi d'Orient: fins 1453 – turcs.</p>
	<p>Deteriorament econòmic Ruralització de la vida</p>	<p>Abandonament ciutats Disminució del comerç Aïllament Pèrdua ciències i coneixements geogràfics.</p>
	<p>Retorn de les visions del cosmos ja superades. Retorn visions més supersticioses.</p>	
	<p>FILOSOFIA: No llibertat de pensament; No saber autònom. Fins segle XIII: a través dels àrabs. Fins llavors no es coneixerà l'obra autèntica d'Aristòtil</p>	Predomini del PLATONISME, versió de St. Agustí

EL NEOPLATONISME DE PLOTÍ (EMANATISME)

Última gran filosofia original de l'antiguitat	Filosofia racionalista + místicoreligiosa	Preocupació principal: LA SALVACIÓ.
Influències:	Plató i religions orientals	Exercí una gran influència en els pares de l'Església i en la teologia cristiana
Continguts	Absoluta transcendència de Déu	Déu = Unitat Déu = simplicitat.
	Ú: definició negativa (diferent del món)	No es múltiple, no hi ha en ell ni pluralitat ni variació; no és definible; no és cognoscible; no és personal
	Tot prové de l'Ú: EMANATISME - Per sobreabundància d'ésser sense minvar - Sol, llum...	El món: (és un vessament de l'Ú). Procedeix de l'Ú

Tot i el caràcter positiu del món, l'ànima individual que se sent insatisfeta i enyora el seu origen pot posar-se en camí per tornar cap a Déu	CAMÍ DE RETORN: S'inicia amb la pràctica de les VIRTUTS PLATÒNIQUES (temperança, fortalesa, Saviesa, justícia)	L'ésser humà aconsegueix l'alliberament dels sentits i s'orienta vers l'intel·ligible a través de la música, l'amor i la filosofia.
	L'ànima acaba per identificar-se amb el Noûs.	Aquesta ASCESI i PURIFICACIÓ de l'ànima prepara el camí per a l'últim pas: L'EXTASI, en que l'ànima s'uneix i es fon amb l'Ú en una vivència mística.

EL NEOPLATONISME

Plotí (205 – 270 d.C)	Com ha sorgit la pluralitat de lo real si originàriament només existeix un principi únic, Déu, l'Ú ?	2 solucions possibles: - EMANATISME CREACIONISME
Concepció panteista de la realitat Necessitat d'allò emanat a partir del principi primer	EMANATISME: La resta d'éssers provenen de Déu CREACIONISME: La resta d'éssers provenen del no-res.	EL CREACIONISME subratlla la contingència d'allò creat en establir el no-res com a pol oposat i punt de referència del seu ésser. Creació: a partir del concepte platònic de participació.
PLOTÍ (egipci)	Més que un filòsof, és un mestre de vida espiritual que ensenyava l'art de purificar l'ànima i unir-se a la divinitat.	- Contacte filosofies persa i índia. - Místic.
	OBRA: Com un comentari a les obres de Plató	
Ú –Pensament (Lógos, Nous) – ànima universal – matèria (procés de degradació) (teologia negativa – No es pot saber res de l'Ú, no-res d'ell es pot predicar.		
SAVI:	Procés de retorn a l'Ú - Allunyar-se del cos, de la sensació, de les passions, del pensament discursiu, etc.	- Mitjans: música, amor (eros), la filosofia.
HOME	Que estigui dins d'ell mateix	“Retorn a la interioritat” – Contemplació de l'Ú
Ja no és l'home teòric, tampoc l'home autosuficient de l'estoïcisme o epicureisme, sinó el místic contemplatiu.		

SANT AGUSTÍ (IL-LUMINISME). (354-430) Algèria.

Neoplatonisme cristianitzat	Col·laboració entre fe i raó (Teologia + Filosofia)	“Creu per entendre, no vulguis entendre per creure”. Primer la fe, després la raó: Déu ha fet l'home racional perquè faci ús d'aquesta raó (Són continguts de la ment divina)
Neoplatonisme	Les idees no són entitats independents, com afirma Plató El Món ha estat creat per Déu segons els modes (idees) de la seva ment en un acte voluntari i lliure. Déu és Ésser Necessari	En un exercici de la seva OMNIPOTENCIA
No al platonisme panteista	Rebutja la idea d'emanació Rebutja el maniqueisme Influència de Plató	Les coses (el món, no) = contingent Afirma la positivitat de tot el real..
	Ésser humà = Ànima que viu temporalment en un cos i se'n serveix. No admet reencarnació ni la preexistència.	Déu . Bé: produeix el món segons les Idees i les coses són bones en tant que participen del Bé. - Hi ha graus de realitat des de l'Ésser amb plenitud fins a la matèria, que és el grau més baix de realitat.
El problema del mal	Si Déu existeix, ¿d'on prové el mal? - El mal no és alguna cosa, sinó mancança d'alguna cosa. - El mal seria el simple no-res	Pare Fill: Lògos Esperit: Amor Influència de Plotí. (Rebuig del Maniqueisme)
		Protestantisme: El voluntarisme diví que concedeix la gràcia només a uns escollits.

AGUSTÍ D'HIPONA. LA CULMINACIÓ DEL PLATONISME CRISTIÀ

Plató	"Fedó": immortalitat de l'ànima – idees "Timeu": origen i formació de l'univers	Conclusió de Sant Agustí: - El platonisme és íntimament afí al contingut de la fe cristiana.
Plotí	Enèades	
St. Agustí	No fronteres entre raó i fe	Raó / FE: esclariment de la veritat - Veritat única (Cristianisme)
Filosofia platònica	Es desenvolupa de dalt a baix. Realitats immaterials (coneixement humà)	Món sensible.
Sant Agustí	INTERIORITZACIÓ Procés ascendent (influència teoria idees de Plató)	El punt de partida del coneixement (de la veritat) no es troba en l'exterior, en el món sensible, sinó en l'experiència interior.
	Món de realitats intel·ligibles immutables i necessàries	Models dels objectes sensibles. ARQUETIPS.
	Lloc per Sant Agustí: MENT DIVINA (Déu) – (veritat absoluta)	Plató: Idea del Bé.
TEORIA DE LA IL·LUMINACIÓ.		
Plató	Com coneix l'individu, l'ànima humana, les idees ? Idea del Bé = Sol del món intel·ligible. El sol il·lumina les idees fent que puguin ser enteses.	Teoria de la Il·luminació. Il·lumina les coses, les fa visibles.
Neoplatonisme	Situa les idees en la ment divina. La funció divina correspon ara a Déu, la ment o verb diví	Estableix un ESGLAONAMENT de lo real des de Déu fins la matèria
Agustí	Accepta aquest esglaonament.	La part superior de l'ànima, l'ESPERIT està en contacte amb Déu, encara que la seva part inferior estigui en contacte amb el cos, amb el món sensible.
IMPORTÀNCIA DE LA VOLUNTAT		
<ul style="list-style-type: none"> - L'ésser humà es caracteritza per una actitud de recerca constant que el porta a autotranscendre's, a buscar més enllà de si mateix. - Aquest anar més enllà no té lloc només en l'ÀMBIT DEL CONEIXEMENT, sinó que també té lloc en l'ÀMBIT DEL VOLER. - L'ésser humà busca la felicitat. Els "filòsofs" (epicuris, estoics) posen la felicitat en el propi cos, "posen l'esperança en si mateixos". - Sant Agustí: Només es pot assolir la felicitat mitjançant quelcom que sigui més important que l'individu mateix: Déu - La felicitat es troba en l'amor a Déu. 		

SÍNTESI DE L'ARISTOTELISME I EL PLATONISME EN TOMÀS D'AQUINO. Esquema núm. 1

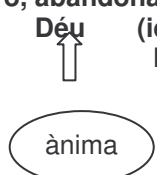
Concepció platònica i neoplatònica del coneixement	L'objecte propi i adequat del nostre coneixement	Realitats immaterials - Coneixement més perfecte que el de les coses sensibles exteriors a ella
	L'ànima es coneix a si mateixa → ELEVACIÓ des de si mateixa → Coneixement éssers immaterials superiors	- Sistemes neoplatònics Des de dalt a baix (Ú/Bé → realitat sensible) (Camí descendent)
Teoria aristotèlica (adoptada por Tomàs d'Aquino)	Coneixement: parteix dels sentits (a partir de realitats sensibles, materials)	De baix a dalt (Déu) → (5 vies de Tomàs)
	Percepció → Conceptes (Com és això):	Com es passa de la individualitat de les percepcions sensibles a la universalitat dels conceptes? → CAPACITAT ABSTRACTIVA
	Percepció → (sentits) → (fantasmes) → despulla d'elements individuals → Concepte (universal)	
	Enteniment coneix directament l'UNIVERSAL (concepte) (essència)	
	(Posteriorment): L'individu: Aplicant el principi d'individuació	
¿Què és el que fa que l'essència –una i idèntica- es multipliqui, s'individualitzi en cada membre de l'especie?		
¿Com és que els individus són distints tot i tenint la mateixa essència?		PRINCIPI D'INDIVIDUACIÓ
		El Principi d'Individuació és la matèria concreta, que és distinta en cada membre de l'espècie: no pas de la matèria "en general", sinó la matèria concreta que és distinta en cada individu
Segons Tomàs d'Aquino, l'ENTENIMENT no coneix directament les realitats singulars		
		<p>CAUSA (Déu) ↑ (veritats universals)</p> <p>Enteniment → Món sensible (abstracció)</p>

ESTRUCTURA DE LA REALITAT. Esquema núm. 2

Concepte cristià de la creació	Interpretat platònicament	PARTICIPACIÓ
	Diferència radical entre Déu i la resta d'éssers	ESSERS: són CONTINGENTS (no necessaris: podrien no existir)
	Distinció entre ESSENCIA (les coses són) i existència	ESSENCIA (Potència): Aristòtil EXISTÈNCIA (Acte): Aristòtil
	INFLUÈNCIES - Neoplatonisme	- El principi primer (l'Ú) és absoluta simplicitat - La resta d'éssers i realitats són compostes -
	- Cristianisme (Agustinisme) - Tomàs d'Aquino	- Totes les coses són un compost de matèria i forma Totes les coses (realitats creades) són un compost d'essència i existència - Graus de participació: - L'ESSENCIA és potència (pot ser o existir) - L'EXISTÈNCIA és cte: Actualitza aquesta capacitat de ser o existir que és pròpia de l'essència - Déu: Identificació entre ESSENCIA = existència (màxima perfecció) POTÈNCIA = Acte
PLATÓ (Teoria de la participació de les idees)	"Traïció" a Aristòtil →	Els ENS participen de l'ésser en graus distints, segons la capacitat de ser de les seves respectives essències Les idees no estan en les coses

CRISI DE L'ESCOLÀSTICA. Esquema núm. 3

Segle XIV

Duns Escot	Assimilació molts aspectes aristotelisme, segons visió franciscana (AGUSTINISME)	<p>Però, abandona IL·LUMINISME d'Agustí</p> <div style="display: flex; align-items: center; justify-content: center;"> <div style="text-align: center;"> <p>Déu</p> </div> <div style="margin-left: 20px;"> <p>(idees exemplars)</p> <p>Interiorització</p> </div> <div style="font-size: 3em; margin-left: 20px;">}</div> </div>
	L'enteniment coneix DIRECTAMENT les realitats individuals (Contra St. Tomàs)	Aquest arbre, Pepita... Mitjançant una INTUÏCIÓ immediata
	D'acord amb St. Tomàs: L'enteniment capta ABSTRACTIVAMENT l'UNIVERSAL	
Ockham	<p>També franciscà:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Subratlla l'OMNIPOTÈNCIA i LLIBERTAT de Déu - La llibertat divina no està sotmesa a cap regla ni a cap necessitat. 	("Crec en Déu totpoderós...")
	- Rebutja el Principi d'Individuació	<p>El problema del principi d'individuació prové de considerar que la mateixa essència es troba multiplicada en els distints individus.</p> <p>- Hi ha tantes essències com individus = NO hi ha essències, només individus i "punt".</p>
	El principi d'individuació té el seu origen en Plató i després és adoptat pel Cristianisme	- Prioritat de l'essència (idea) per damunt de l'individu
	Després passa al Exemparisme de St. Agustí Segons Ockham, amb l'Exemparisme es nega l'Omnipotència divina	<ul style="list-style-type: none"> - Déu és creador del món conforme un pla racional - Limita l'omnipotència. - Limita la llibertat de Déu.
	Per tant, Ockham nega l'existència d'IDEES EXEMPLARS que dirigeixin (i tot dirigint COARTIN) la llibertat creadora de Déu	<ul style="list-style-type: none"> - Si es nega l'existència d'IDEES EXEMPLARS, també desapareix la primacia de les essències respecte dels individus. - També desapareix la prioritat dels UNIVERSALS - Desapareix, per tant, el PROBLEMA D'INDIVIDUACIÓ

EL PROBLEMA DELS UNIVERSALS (1ª PART). Esquema núm. 4

Antecedents	El problema es remunta a Sòcrates i Plató	Recerca d'un objecte etern, universal i necessari per a la ciència
	PLATÓ:	(subsistents, incorporats, separades de les coses.)
	ARISTÒTIL	Les essències (gèneres i espècies): únicament existeixen EN les coses.
	CINICS . ESTOICS	Neguen valor a l'universal: tot el que existeix és individual i singular
Balanç	1. Els universals existeixen	En si mateixos: PLATÓ En les coses: ARISTÒTIL
	2. Els universals no existeixen en absolut	CINICS, ESTOICS
	Agustí d'Hipona: - Situa les idees en la ment divina	Fins el segle XIV s'accepta sense cap discussió pràcticament.
	Segles Xi – XII: - A partir de la traducció de Boeci de la Introducció al llibre de les "Categories" d'Aristòtil: - Realisme - Antirrealisme	1 - REALISME: Els universals són quelcom real i es troben en els individus (els quals "participen") de l'essència natural universal. 2. ANTIRREALISME: Nega tota realitat als universals; tampoc en la ment humana. Els universals només són "paraules", a les que no res correspon: Són SONS , "flatus vocis"
Segle XIII - REALISME MODERAT (Tomàs d'Aquino En la cosa la naturalesa no és universal, sinó que està particularitzada; sols és universal en la ment humana, a través de l' ABSTRACCIÓ . - ANTIRREALISMO MODERAT (Nominalisme) No existeix res universal fora de l'ànima. L'universal sols existeix en l'ànima		

POLÈMICA SOBRE ELS UNIVERSALS (2ª PART). Esquema núm. 5

REALISME EXAGERAT (origen en Plató)	Els nostres conceptes universals (idees) corresponen en la realitat sensibles essències universals subsistents en si mateixes	
REALISME MODERAT (Tomàs d'Aquino)	Els conceptes universals tenen cert fonament en la realitat: la identitat d'essència dels distints individus de la mateixa espècie	
NOMINALISME (Ockham)	Els conceptes universals no són reals. Són simplement NOMS UNIVERSALS. Són signes de caràcter lingüístic.	
CONEIXEMENT INTUITIU CONTRA CONEIXEMENT ABSTRACTIU	<ul style="list-style-type: none"> - Tant les paraules (orals o escrites) com els conceptes poden fer -representen- les coses que signifiquen (LA SU-POSICIÓ: en lloc de) - Els signes lingüístics tenen la capacitat de su-posar, d'ocupar el lloc de les coses EN EL DISCURS. - Les paraules escrites i parlades són signes CONVENCIONALS (home, man, hombre, homo, homme), mentre que els conceptes són signes NATURALS. Els conceptes se semblen més a d'altres signes no lingüístics, com ara, el PLOR (signe natural del dolor), o el RIURE (signe natural de l'alegria) <p style="text-align: center;">L'ENTENIMENT és, doncs, una estructura lingüística que reacciona davant de les coses produint espontàniament els conceptes com a signes de les coses.</p>	
	<p>Com és que el concepte d'HOME és universal, aplicable a tots els homes, si entre ells no hi ha identitat d'essència?</p> <ul style="list-style-type: none"> - El concepte d'HOME és aplicable a tots els homes, no pas perquè tinguin la mateixa essència, sinó perquè les distintes essències dels distints individus SE SEMBLEN ENTRE SI. - L'únic fonament real dels conceptes universals és, doncs, la SEMBLANÇA ENTRE ELS INDIVIDUS. - Desapareix el complicat traçat (RODEO) que ha de fer l'enteniment per arribar al singular (T. Aquino): <p>Sensacio – imatge – enteniment Agent universalitzant – enteniment possible coneixent l'universal – enteniment possible tornant a la imatge.</p>	<p>EL NOMINALISME I LA CIÈNCIA</p> <ul style="list-style-type: none"> - El nominalisme va contribuir a la investigació científica empírica. Per què? - L'univers té un ordre merament fàctic, CONTINGENT. - El comportament dels fenòmens són de fet així, però podrien haver estat de qualsevol altra manera. És inútil intentar descobrir LES LLEIS naturals per deducció a partir de principis generals. - La única forma de conèixer el funcionament del món és per observació atenta dels FETS. - És el coneixement del SINGULAR, d'allò individual, línic del coneixement científic. <p>PRINCIPI D'ECONOMIA: Eliminar intermediaris ("Navalla d'Ockham):</p> <ul style="list-style-type: none"> - No cal multiplicar els ENS sense necessitat.

Hel·lenisme – Ciència Moderna

Cronologia	Autors / Corrents filosòfics	"Fitxa tècnica" Context històric		
III aC–III dC	Judaisme			
	Cristianisme	Voluntarisme diví, omnipotència divina (revolució filosòfica: no ordre en l'univers, no necessitat en el món.	Pobres de les grans ciutats: no il·lusions en aquest món.	
	Sincretisme	Elements religiosos i filosòfics que es mesclen (orient i Occident)		
	Gnosi			
III dC -V dC	Neoplatonisme. PLOTÍ (Emanatisme)	Competir amb el puixant cristianisme i altres sectes místiques Panteisme.Purificació vers l'Ú mitjançant la part divina en nosaltres i integrant totes les divinitats de l'Imperi. Per vessament. Continuïtat del món diví i el món físic: de la llum a la penombra (puresa/materialitat.	Necessitat de la sacralització de l'emperador Ú i mantenir així mínimament cohesionat l'Imperi que fa temps que ha entrat en crisi per les ambicions dels grans poderosos.	
	Il·luminisme (Exemplarisme) Sant Agustí	Idees en la ment divina (exemplars). Purificació des de l'interior per elevar-se a Déu, mitjançant la fe que posteriorment és reforçada per la raó. Importància pel franciscanisme posterior: el voluntarisme - Es tracta de salvar l'Imperi (un espai de civilització), tot intentant fer una crida als funcionaris imperials perquè vegin que el cristianisme, l'Església i l'ordre que representen, són l'única via possible (La ciutat de Déu,: la teoria de les dues espases)	Respondre a la facció pagana de l'imperi. Necessitat de demostrar que la continuïtat de l'Imperi passa pel lideratge de l'Església (El savi platònic reconverit). Imperi cristià.	
V dC – XII dC	Platonisme cristià	La filosofia al servei de la religió (S'adiu força bé amb la divisió entre la divinitat i el món físic)	Tres tipus de classes: els intel·lectuals (savi platònic): jerarquia eclesiàstica; els guerrers (armats/rei) i els pagesos: a sota: treballar i al servei dels dos estaments superiors.	
XII-XIV	Averroïisme	Recuperació de l'Aristòtil genuí (intel·lectuals musulmans). Retorn al necessitarisme: ànima immortal no individual (humanitat)		
(Disputa dels universals)	Tomàs d'Aquino	Necessitat de domesticació d'Aristòtil per tal d'adequar-lo al dogma cristià, tot platonitzant-lo. Coneixement: abstracció (concepte)- individu, mitjançant el principi d'individuació	Escolàstica: Educació de les élites urbanes. Eina bàsica: el criteri d'autoritat i el sil·logisme	Necessitat de mantenir els estaments per tal de mantenir l'ordre correcte, amb els seus intermediaris
	Ockham	Nominalisme: No existeixen els universals. Són simplement NOMS que substitueixen els objectes en el discurs (fan les vegades de...) Individu: coneixement de l'individual sense intermediaris. Franciscans (omnipotència divina)	Interès per la naturalesa, d'allò concret Reforçar l'autoritat del poder civil damunt de l'eclesiàstic. Reforçar anhels individualisme de la classe emergent, la burgesia (esforç individual. NO importància origen, el naixement, els estaments	
XV – XVII dC	Renaixement	Optimisme (Viure "aquest món"). Domini humà sobre la naturalesa per fer-ne el seu regne. (Via de la màgia + alquímia: objectiu: intervenir en els processos naturals. Però en els pressupòsits en els quals es fonamentaven i els seus mètodes basats en els poders individuals, eren contraris a l'ús públic de la raó. -HUMANISME: Canviar d'autoritats. Retorn als orígens (retorn filosofies antigues: epicureisme, estoïcisme, escepticisme). Retorn als clàssics: posar en evidència l'immobilisme/conservadorisme medieval: El cristianisme no és ni l'única revelació ni la més antiga.		
	Barroc	Crisi Escolàstica. Crisi física antiga (astronomia), d'Aristòtil en general. Allò vell no acaba de morir, allò nou no acaba de néixer)	Alternatives a l'Escolàstica i al Sil·logisme, i al criteri d'autoritat. Descartes: Un nou ARS INVENIENDI	Criteri d'evidència. Opcions: Inducció (Francis Bacon) Axiomàtico-deductiu (mates). Descartes. El cogito.
	Ciència Moderna Galileu Descartes	Eliminarà les formes de vitalisme i de finalisme i ho reduirà tot a causes mecàniques per tal de poder-ne fer un estudi matemàtic i objectiu, mesurable per a tothom. (MODEL MECÀNIC). L'Univers és una màquina que funciona seguint unes lleis matemàtiques que podem conèixer perfectament. Això comporta un determinisme total. Som lliures o no? Com es pot conjuminar la necessitat natural i la llibertat? Aquest és un dels principals problemes que es plantejarà la filosofia moderna.		

RENAIXEMENT. ESQUEMA

Característiques Variades	Totes amb origen en l'Edat Mitjana	Visió continuista i visió rupturista respecte de l'Edat Mitjana
Canvi concepció de vida		
Abans	Edat Mitjana: Vida entesa com trànsit , com camí cap a la vertadera vida L'ESGLÉSIA: Oferia mitjans – guia – principis – AUTORITAT per assolir aquella finalitat.	Producte de la inseguretat social. PAPA: Autoritat damunt reis i emperadors.
Renaixement	Pau – Confiança – Seguretat – Progrés econòmic. - Aquest món: Bellesa, contemplació natura. Consolidació monarquies autoritàries - Actitud individualista. Actitud cosmopolita	Augment demogràfic. Desenvolupament econòmic. Evolució Cultura urbana UNIVERSALISME: ciutadans del món. Triomf del singular sobre allò col·lectiu
	- Tolerància. Fe en el progrés de la ciència. Creença en els drets dels individus	Esperit crític. Esperit laic. No acceptació autoritats sagrades.
Mundialització de la religió	- Sense deslligar-se de la religió, l'individu vol viure la vida terrenal. - També intent de conciliació entre Cristianisme i Antiguitat. Identitat entre filosofia i religió	La Religió perd la severitat i supèrbia medievals. Abolició intolerància. Desig de "PAU"
Humanisme	Es busca vida vertaderament humana. L'ésser humà: ésser diferent a la resta d'éssers de la Natura. Ser humà: Reneix de la "caiguda": semblança de Déu	En allò que l'individu posseeix (arts, ciències, investigació) Religió i món s'identifiquen
Historicisme	Retorn a l'origen de la cultura. Retorn a l'origen de la societat i de la política. Retorn a l'origen de la natura. - Neoplatonisme renaixentista: L'origen és Déu però adquireix un significat humà	Antics: Treball filologia. Neoplatonisme antic: Déu és el principi de tot. Déu com a retorn obligat de tot.
	Origen terrenal de l'ésser humà, del seu passat, de la història L'ésser humà ocupa, doncs, un lloc privilegiat. La història és obra de l'individu	Els clàssics Obra de la seva voluntat.
Naturalisme	Renaixement: Descobriments de l'individu i la seva natura. El ser humà: Inscrit en la història, i també en la Natura - Panteisme – Pitagorisme - Aristotelisme:	Capaç de crear el seu propi destí. Autonomia de la Natura respecte de Déu La natura s'escriu en llenguatge matemàtic L'ordre natural és immutable i necessari si busquem en les causes
	Màgia	Sotmetre la natura al ser humà
	Tendència extrema: La natura no tindrà res a veure amb l'ésser humà. La natura és només quelcom que es pot mesurar i quantificar	

LA REVOLUCIÓ CIENTÍFICA. El dia que el món va canviar. Documental BBC. BURKE

Context històric	<p>Segle XVI Església Concili de Trento</p>	<p>Unificar el dogma Frenar disbauxa del bisbes Fer estudiar als capellans Instituir La Inquisició</p>
	<p>Esglésies: Convertir-les en el "Hollywood" celestial del segle XVI, ja que eren molt avorrides.</p>	<p>Calia fer entrar a la gent a les esglésies: Art Barroc</p>
	<p>Quan? Problema del Calendari (Controlar el temps de la gent: des del rei fins al pagès). L'Autoritat de l'Església depenia de que Aristòtil tingués raó</p>	<p>Quan havien d'anar a missa? L'Autoritat de l'Església es basava, en part, en saber què cal fer a cada moment (</p>
1512	<p>Copèrnic. Capellà polonès (matemàtic – astrònom) 1543: Publica la seva obra en el marc del Concili de Trento, per fer quadrar el calendari i fer els càlculs més fàcils</p>	<p>Comprova que MART es comporta de forma anti-aristotèlica (no gira circularment, sinó que recula)</p>
Trajectoria dels projectils	<p>TARTAGLIA Desmenteix Aristòtil en els estudis d'Artilleria: Els projectils no s'aturaven de cop com deia Aristòtil, sinó que tracen una corba (I això passa a la Terra !!)</p>	<p>Segons Aristòtil:</p> <ul style="list-style-type: none"> - A la Terra: El moviment era en línia recta. - Al cel: El moviment era en línia corba
	<p>Per què la trajectòria del projectil es corbava ???</p>	
	<p>BENEDETTI. Deixeble de Tartaglia (Venècia)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Observa la resistència de l'aigua en la navegació de les barques. - Publica en italià i no pas en llatí !! <p>Conclusió: No era el pes el que frenava la velocitat, sinó la superfície exposada a l'aigua. Baldufa : Moviment circular a la Terra (Aristòtil deia que no) El moviment circular es converteix en rectilini quan es deixa anar</p>	<p>Es podria traslladar a l'aire aquesta conclusió? Hi havia una llei general per a la CAIGUDA dels objectes? Benedetti: El PES NO IMPORTA. Aristòtil deia que el pes sí comptava.</p>
1572	<p>TYCHO BRAHE. Astrònom. Observatori Va descobrir una llum nova al cel (una nova estrella)</p>	<p>Els antics deien que el cel no canviava: era immutable.</p>
	<p>Observa com un cometa travessava el cel: no feia soroll i seguia una trajectòria el·líptica</p>	<p>Els antics deien que el cel era com capes de cristall on s'encastaven els planetes ("ceba")</p>
1604	<p>GALILEU GALILEU. Professor de matemàtiques</p> <ul style="list-style-type: none"> - Moviment uniformement accelerat (Llei de la caiguda dels greus (9'8m/s²)) <p>TELESCOPI. Observacions: Taques a la Lluna (muntanyes i valls). La Lluna ja no és incorruptible. Milions d'estrelles. El Sol tampoc és perfecte; té taques</p>	<p>La Bíblia deia mentida. Conclusió: Copèrnic tenia raó. Tot gira entorn del Sol</p>
Resposta de l'Església	<p>Arrestar Galileu. Galileu va ser prohibit perquè posava en dubte l'Autoritat de l'Església</p>	<p>Els següents avenços van tenir lloc en l'àmbit de l'església protestant on l'Església catòlica no podia intervenir a través de la Inquisició.</p>

J. Kepler (Àustria)	La trajectòria elíptica dels planetes. Calcul amb gran precisió de la corba d'una òrbita	Canvi de velocitat relacionada amb la distància de recorregut
Descartes	Exiliat a Holanda. Facilita els càlculs de les corbes 1637. Nova manera de mirar les coses incloses les coses del cel	País tolerant Eina: Les matemàtiques Equació: Amb les matemàtiques ho podem calcular tot, fins i tot allò que no es pot tocar (els planetes)
Calien instruments de precisió	Anglaterra: Permetien millorar moltíssim l'observació Ús del càlcul infinitesimal	Les aportacions parcials de Benedetti, Galileu, Kepler i Descartes
	Newton: Engloba totes en un sol sistema Força centrífuga (Benedetti) Caiguda amb acceleració (Galileu) Canvis de velocitat (Kepler)	Muntanya russa de les atraccions És la mateixa força la que actuava a tot arreu. Aquesta força depenia de la distància entre els astres. Aquesta força mantenia l'univers en equilibri.
Prova	Tornada del Cometa Halley cada 75 anys (1757)	
Boscovich	Conseller del papa i astrònom, reconeix l'error d'aquesta teoria	Influeix en l'Església perquè Copèrnic deixi d'estar prohibit.
Conclusions	Déu existeix?	El món és automàtic No som el centre de l'univers.

sinopsi	
1 2	Danys col·laterals. Si les matemàtiques fan que la natura sigui previsible com un rellotge. Els humans, que són també extensos (COS), també poden ser previsibles. Dualisme cartesià: No. Els humans poden triar sempre perquè el determinisme no es pot aplicar al pensament. Però... Som lliures de debò?
1	Text que es presenta per comentar
1	Tots els éssers humans podem controlar el món mitjançant les matemàtiques i el mètode axiomàtico-deductiu semblant al d'Euclides. Podem superar la cultura de la superstició i de que només un pocs amb dons poden assolir el coneixement de la natura.
1 0	Amb les matemàtiques domino i controlo la natura. Tots ho podem fer. És capacitat de TOTS ELS INDIVIDUS. Optimisme que ho podem resoldre tot amb la matematització de la natura
9	Com estudio aquest món físic que ara sé que sí existeix? Primer, m'asseguro que sigui evident –criteri de veritat- (idea clara i distinta). 2. Descomponc aquesta informació (anàlisi) fins on no es pugui més. 3. Aplego tota la informació en un conjunt (síntesi). 4. Repasso que no em deixi cap pas. Tot aquesta informació del món EXTENS la tradueixo a llenguatge matemàtic (idees innates)
8	Demostració de l'existència del món físic (extens). Déu no deixa que els sentits m'enganyin. 3 ^a veritat.
7	Demostració existència de Déu (argument finit/infinít) força retòric. Déu fet a mida. 2 ^a veritat.
6	Dubte metòdic: fa veure que dubta de tot, fins arribar a la primera veritat SI DUBTO, PENSO; ALESHORES SÓC UNA SUBSTÀNCIA PENSANT. Així vèncer la resistència dels més escèptics. EL TEXT SE SITÚA AQUÍ.
5	Segle XVII. Barroc. Període de crisi, desconfiança de la intel·lectualitat. Cal cercar un mètode segur i que serveixi per acumular (<i>ars inveniendi</i>)
4	-Desconfiança en l'alternativa "anglesa", l'inducció de Francis Bacon (una experiència futura pot desmentir l'afirmació general basada en l'acumulació de dades). Mètode poc segur segons D.
3	-Resposta al fracàs de l'Escolàstica (Aristòtil + Cristianisme), basada en el criteri d'autoritat i en el raonament sil·lògístic (serveix per ordenar però no per augmentar coneixement.
2	-Racionalisme: desconfiança en informació dels sentits. Tenim idees innates que ens serveixen per conèixer el món.

VOSTÈ ES TROBA
AQUÍ

COMENTARI DE TEXT
RENÉ DESCARTES.
Penso, aleshores existeixo, primera
veritat inqüestionable

A partir de 6, cal arribar fins 12

12
11
10
9
8
7
6
1

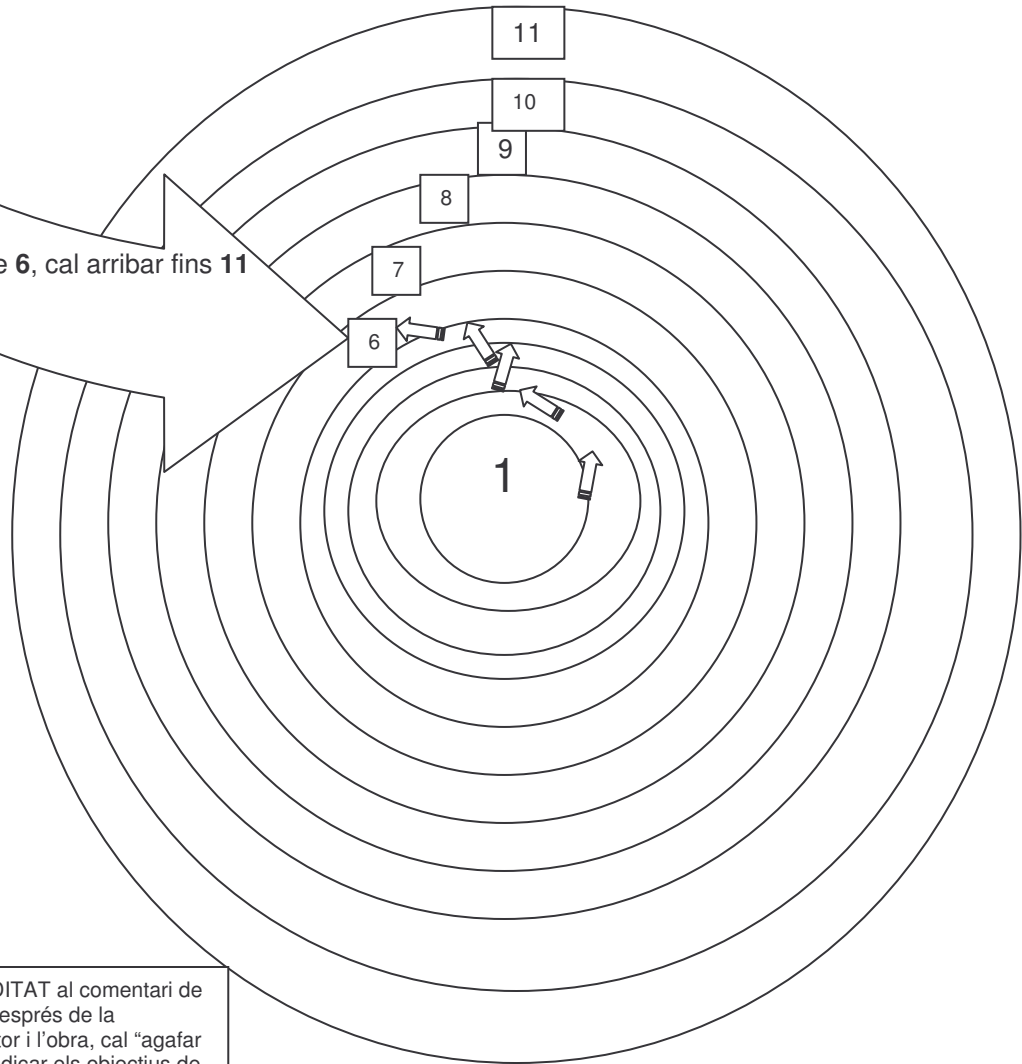
DONAR PROFUNDITAT al comentari de text significa que, després de la presentació de l'autor i l'obra, cal "agafar de la mà" el text i indicar els objectius de l'obra: el sentit de la filosofia de Descartes (visió global i aplicació pràctica: 10, 11 i 12)

sinopsi	
1	Text que es presenta per comentar
2	Època autor i escoles filosòfiques que hi concorren en el temps: <ul style="list-style-type: none"> - Racionalisme (Europa continental) - Empirisme anglès (després de Locke)
3	Objectius Hume/Influències <ul style="list-style-type: none"> - Descartes (unificar ciències). - Locke (psicologisme) - Newton (suposat mètode inductiu i força gravitatòria que explica el moviment astres)
4	Anàlisi continguts ment: <ul style="list-style-type: none"> - Impressions/ idees. - Qüestions de fet /relacions d'idees (Leibniz)
5	Qüestions de fet. Origen impressions i idees, lleis d'associació.
6	Anàlisi idea de causa. Per què es produeix aquesta associació quan dos fenòmens successius se'ns presenten. <ul style="list-style-type: none"> - Crítica idea connexió necessària (costum, sí; raó, no). EL TEXT SE SITUA AQUÍ.
7	Anàlisi idea de substància: conseqüència de la crítica idea de connexió necessària. Antecedents: Descartes, Locke (Jo, Déu, món)
8	Negació ciència (si no assegurem existència substància), com a certa i veritat segura. Ara només probabilitat.
9	Negació Metafísica en general (doncs no tenim impressió d'aquestes suposades entitats, que tants dogmatismes i disputes han causat entre els humans)
10	Fenomenisme i escepticisme: Només coneixem allò que se'ns presenta; escepticisme (Ockham: no necessitarisme-)
11	Ètica emotivista i utilitarista. No és la raó la que guia el nostre comportament, sinó la passió, els sentiments. Per tant, cal ser més tolerants, més flexibles (ningú té veritats absolutes per poder imposar-les als altres)

COMENTARI DE TEXT
DAVID HUME.
Crítica a la idea de connexió necessària

VOSTÈ ES TROBA
AQUÍ

A partir de 6, cal arribar fins 11

DONAR PROFUNDITAT al comentari de text significa que, després de la presentació de l'autor i l'obra, cal "agafar de la mà" el text i indicar els objectius de l'obra: el sentit de la filosofia de Hume (visió global i aplicació pràctica: 10 i 11)

EL DESPLEGAMENT DEL RACIONALISME.

Pensament racionalista	Origen a França, segle XVII. França: centre de gravetat. Societat en crisi que cerca nous modes de vida. CANVIS: Oest i centre Europa (Alemanya, Anglaterra, Holanda)	Es manifesta també arreu d'Europa.
Vida política	Fi de la preponderància espanyola. Religió: S'estabilitza el pluralisme. Guerra dels 30 anys (religiosa): deriva en conflagració europea (hegemonia de França o Espanya es posa en joc)	Hegemonia França (1648-1714)
EUROPA (1640 – 1650)	Moviments revolucionaris	Uniformitat Idèntiques aspiracions
	Tendeixen a limitar poder de les monarquies absolutes. Afirmació drets individuals Fiscalització pressupostos Participació ciutadania en el poder legislatiu	Aspiracions burgesia, enriquida i il·lustrada
Filosofia	Pensadors: Descartes, Gassendi)	Filosofia condicionada per unes estructures socials conflictives
	Àmbit científic; pensament emprenedor i lliure. Pràctic	
	Àmbit ideològic: conservador, clerical, escolàstic	
Escolàstica: Eficax per a teoritzar i conservar estructures senyoriales de segles passats.		
Transició (SVII – XVIII)	Filosofia: Nucli de la revolució cultural. Instrument de la burgesia que vol imposar un canvi polític. L'individu es construeix en un esforç individual enfront de l'herència històrica - Resultat: Progrés. L'individu: subjecte actiu i creador vers l'infinit	Exaltació de la raó Llibertat de crítica Tolerància

Guió Descartes. RISIERI FRONDIZI.

---

1. Situació històrica.

- Recerca d'un nou mètode
- Crítica del sil·logisme.

2. La raó com a criteri de veritat.

- Què és un criteri de veritat?
- Les matemàtiques i les veritats de raó.

3. La filosofia cartesiana.

- El dubte metòdic.
- "Penso, aleshores existeixo"
- L'existència de Déu.
- Existència de les coses materials.

- ### 4. El mètode.
- Importància del mètode.
  - El mètode cartesià.

RACIONALISME.

Raó: Allò que caracteritza l'ésser humà: Allò propi i essencial. Permet unificar criteris particulars en un criteri comú i universal.

- àmbit coneixement del món.
- Àmbit moral: vida pràctica: concòrdia, llibertat igualitària

Comporta:

- Aspiració a la possessió de la totalitat.
- Afany per la reacció, per l'obra.
- Impuls de dominació de la realitat: objectes, natura.
- Visió optimista i expansiva de la vida humana.

Al seu torn:

- Afirmació del poder de la raó:
  - o Reformulació mentalitat anterior:
    - Dret natural
    - Moral natural
    - Religió natural
  - o Ruptura amb la tradició:

Així cal interpretar el significat del **DUBTE cartesià:**

- Raó: sinònim de llibertat creadora:
  - o En el àmbit del coneixement: Metafísica.

- En l'àmbit pràctic: Ètica, Política, Dret racional.
- En l'àmbit científic: unificació ordenada i estructurada del món físic en funció dels principis elaborats (metafísica)

I això desemboca:

En el **MECANICISME**:

- La naturalesa és inanimada. Està sotmesa a lleis immutables i fixes. No tolera ni la màgia ni l'encantament.

CARACTERÍSTIQUES RACIONALISME.

- Doctrina del coneixement:
  - El coneixement vertader té un origen i un fonament racional.
  - És un saber amb seguretat que no s'equivoca.
- Doctrina metafísica:
  - Si alguna cosa no és pensada no ÉS.

Saber racional i la matemàtica.

- Creença ferma en la pròpia capacitat de raonament lògic.
  - No a l'autoritat
  - No a la Revelació.
  - No a l'acord comú.
- Creença ferma en la matemàtica i la deducció rigorosament pura.

-El saber matemàtic representa el tipus de coneixement racional perfecte.

-Matemàtica:

- Ja havia demostrar la seva eficàcia en l'àmbit de les ciències.
  - En la crisi de la física aristotèlica.
  - Desconfiança en la demostració sil·logística.

-Experimentació expressada en fórmules matemàtiques.

Idees innates

- No són reminiscències.
- La ment posseeix per pròpia constitució.
- Esperit: no és cap *tàbula rasa* sinó que té una existència independent.

1. Epistemologia: Teoria del coneixement
2. Metafísica: Estructura profunda de la realitat

3. Moral: Govern autònom de la vida humana.
4. Política: Relacions entre individu i Estat, rigorosament racionals.

David Hume (1711-1776)

Influències	Admiració per Newton	
	Hume vol ser el "Newton de la ciència moral"	Pretén aplicar el mètode inductiu newtonià a la ciència de l'ésser humà.
	Hume concep la ment gairebé com Newton concebia l'univers:	Les "impressions" equivalen als corpuscles o àtoms que s'atrauen o es repel·leixen entre si per una mena de gravitació (lleis d'associacions d'idees)
Obres	<i>"Tractat de la naturalesa humana"</i>	Obra de joventut (1740)
	- Unificar totes les ciències (igual que Descartes), tot basant-les en una ciència fonamental, la ciència de la naturalesa humana	
	<i>"Investigació sobre l'enteniment humà"</i> (1748)	Abandona la idea de crear una ciència de l'ésser humà.
	- Ja no pretén aplicar el mètode de Newton. Obra de marcat caràcter crític.	
	- Busca fixar els límits de la capacitat de coneixement dels humans	
	- L'instrument que emprava és la distinció entre:	- Les qüestions de fet i - Les relacions d'idees (distinció de Leibniz)
	- Escepticisme moderat. L'esperit de sistema ha desaparegut completament. Hume es dedica a estudis més particulars sobre temes diversos (moral, religió, economia, política, etc.) Actua com un filòsof il·lustrat.	

<p>ELS PRINCIPIS</p>	<p>1. Principi empirista L'experiència és l'origen i el límit del nostre coneixement. (La raó mai no pot engendrar per si sola una idea original)</p> <p>2. Principi d'immanència Tan sols coneixem directament les nostres representacions mentals (que són immanents a la ment), no pas les coses. Els sentits tan sols són conductes pels quals aquestes imatges es transmeten. No hi ha contacte entre la ment i l'objecte. - Modifica la terminologia de Locke: ----- continguts de consciència: percepcions.----- -percepcions: impressions (mot "vives") Idees ("menys intenses")</p> <p>3. Principi de còpia (o correspondència) - Totes les nostres idees només són còpies de les nostres impressions.</p> <p>4. Principi d'associació d'idees - La imaginació té un gran poder i molta llibertat per barrejar i combinar a gust seu. - En les idees, en si mateixa, hi ha "una mena d'atracció" - Aquesta atracció és "com una força suau" - Aquesta atracció la redueix a lleis (igual que Newton) - Llei de semblança - Llei de contigüitat. - Llei causa – efecte.</p> <p>5. Principi de negació de les idees generals. (nominalisme) - No existeixen idees abstractes o generals. - Totes les idees "generals" són, en definitiva, idees particulars, lligades a un terme general.</p>
<p align="center">Les relacions d'idees i les qüestions de fet (Influència de Leibniz: veritats de raó / veritats de fet.)</p>	

Relacions d'idees	Totes les proposicions matemàtiques	Aquestes proposicions són certes
	Es poden descobrir pel mer pensament, independentment del que succeeix al món.	Raonaments demostratius.
Les qüestions de fet		
	Tan sols es poden establir a partir de l'experiència	Raonaments probables.
EL PROBLEMA DE LA REALITAT (Qüestions de fet)		
<ul style="list-style-type: none"> - Les IMPRESSIONS asseguren la realitat del present, i els records, la realitat del passat. - El problema es troba en el FUTUR, ja que sobre el futur no podem tenir cap impressió. 		
1	Tots els raonaments sobre qüestions de fet es basen en la relació causa-efecte.	
2	La raó no pot descobrir les causes i els efectes, sinó únicament l'experiència.	
3	<p>Tots els arguments que es fonamenten en l'experiència estan basats en la SEMBLANÇA que descobrim en els objectes naturals, la qual ens INDUEIX a esperar EFECTES SEMBLANTS, als que hem vist seguir a aquests objectes.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Tot m'induirà a CREURE que en una situació semblant tornarà a passar el mateix. - Però això implica un pressupòsit de grans conseqüències: EL FUTUR SERÀ COM HA ESTAT EL PASSAT. - És impossible demostrar que el futur serà com ha estat el passat. <p>Per tant, si no és la raó la que ens indueix a pensar això, què és el que ens ho indueix?</p>	
4	<p>El COSTUM és el guia de la vida humana.</p> <ul style="list-style-type: none"> - El costum ens indueix a la CREENÇA que es tornarà a repetir el mateix esdeveniment. 	
LA CERTESA TÉ, UNICAMENT, UNA BASE PSICOLÒGICA.		
LA CREENÇA	No podem tenir una certesa "racional" sobre les qüestions de fet, sinó únicament una creença	
	La creença és un <i>sentiment</i> que acompanya una associació d'idees	
	Si una impressió, per la seva intensitat i vivacitat, ens indica el que és real, una idea sobre el futur, com que va acompanyada de la creença, té pràcticament la	

	<p>mateixa intensitat i vivacitat, i ens fa obrar en conseqüència.</p> <ul style="list-style-type: none"> - En veure el foc (en la "impressió"), sembla que veiem també la cremada (en la "idea"), i instintivament enretirem la mà. - Gràcies a l'HÀBIT i la CREENÇA, la humanitat ha pogut subsistir, i en això ens diferenciem molt dels animals. 	
LA FÍSICA	Finalitat: Versa sobre fets, que redueix a lleis. Objectiu: permetre'ns fer previsions sobre el futur.	
	Hume examina DOS dels conceptes fonamentals de la física del seu temps:	<ul style="list-style-type: none"> - La idea de connexió necessària. - La idea de força.
	Aquests dos conceptes (connexió necessària i força), corresponen a alguna "impressió"? : NO	
	<p>Origen:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Només podem observar que un succés segueix un altre. Però és impossible observar quina mena de connexió hi ha entre la suposada causa i el seu efecte. - Contigüïtat, sí; causalitat, no. - És impossible establir una connexió necessària entre la causa i l'efecte. - Les lleis físiques no es poden considerar lleis necessàries: només són PROBABLES.; però amb això n'hi ha prou perquè puguem manipular la realitat. 	
META-FÍSICA	Escepticisme moderat.	
	Si el que coneixem són les nostres percepcions i no les coses directament, res no ens assegura racionalment l'existència d'un món exterior. Però resultaria absurd, i nociu per a la vida, negar l'existència del món i actuar en conseqüència.	
	La mateixa vida s'encarrega d'eliminar aquest escepticisme. N'hi ha prou amb la vivesa de les impressions per fonamentar la creença en un món exterior.	
	Avantatge de l'escepticisme moderat, segons Hume:	
	<ul style="list-style-type: none"> - Guarir-nos del dogmatisme dels metafísics. - Ens impedeix abordar qüestions abstruses ja que reconeix les limitacions del nostre enteniment. - La qüestió més abstrusa de totes: LA SUBSTÀNCIA (corpòria / espiritual) (No fa concessions, com va fer Locke) 	

	A la nostra idea de substància o JO no correspon cap impressió. Només és un terme sense cap significació.	
	La paraula SUBSTÀNCIA només designa un conjunt de percepcions particular a trobar juntes. Per tant, la METAFÍSICA (que es basa en la idea de substància) és una il·lusió.	
L'ÈTICA	La moralitat:	Deriva de la raó o bé dels sentiments?
	- La raó exerceix un paper important, ja que és la que pot analitzar les nostres accions i descobrir-ne les conseqüències beneficioses, o no, per a la societat i l'individu.	
	- Però no n'hi ha prou amb la raó	
	La simple anàlisi de la raó sempre ens deixa indiferents No ens indueix a preferir una acció en lloc d'una altra, perquè és incapaç d'impulsar a l'acció.	
	Aquí es necessita que es mostri un SENTIMENT, per tal de donar preferència a allò útil per damunt de les tendències pernicioses.	- Una determinada sensibilitat davant de la FELICITAT de la humanitat i el repudi de la seva misèria.
	-Per tant, la moralitat es determina per mitjà del sentiment.	
	VIRTUT	
	<ul style="list-style-type: none"> - "Qualsevol acció o qualitat mental que produeix a un espectador el sentiment agradable d'aprovació. - No és un RELATIVISME individualista. El sentiment de què parla Hume és un sentiment UNIVERSAL, compartit per tothom per igual (sentiment humanitari). 	
	Característiques	Ètica EMOTIVISTA o sentimental. Ètica UTILITARISTA.
	Emotivista (inspirada probablement en Hutchenson (+1747). -Hume rebutja tots els intents de fonamentar l'ètica en la raó. Refusa la pretensió de basar la moralitat en la "naturalesa" de l'ésser humà.	
	Utilitarista. -Allò que desperta el sentiment d'aprovació o reprovació davant d'una acció és el descobriment de la UTILITAT (el caràcter beneficiós o no per a la humanitat) de l'acció considerada.	

LA POLÍTICA I LA RELIGIÓ	<p>Els supòsits són ficcions indemostrables.</p> <ul style="list-style-type: none"> - “Estat de naturalesa” - “Contracte social” <p>-És la utilitat dels éssers humans allò que explica la formació de les societats a partir de la cèl·lula familiar.</p> <ul style="list-style-type: none"> - La UTILITAT i l’INTERÈS justifiquen també la CREENÇA RELIGIOSA. - Hume fa una crítica radical de les proves de l’existència de Déu. - La crítica al principi de causalitat comporta no acceptar l’existència d’un Déu únic i personal (prova cosmològica).
HISTÒRIA NATURAL DE LA RELIGIÓ	
	<ul style="list-style-type: none"> - El politeisme va precedir el monoteisme. - El monoteisme té el perill de conduir a la intolerància.
<p>ESCEPTICISME MODERAT - Té com a finalitat: Salvar del dogmatisme i la superstició.</p>	

Autors	Estat de Naturalesa	Objectius	Estat Civil
Thomas Hobbes	Egoisme, individualisme ferotge. Estat d'odi i destrucció. Temor constant. Llei natural: llibertat i igualtat: ús de la força. Guerra de tots contra tots (Influència sofistes)	Legitimar Monarquia Absoluta. El poder absolut = ordre, pau. Doncs la igualtat i la llibertat porten al caos. Conservadors.	Contracte irreversible entre individus. Renuncien a la llibertat i ús força. Nega dret rebel·lió. Sobirà (persona o assemblea): monopoli del poder i també autoritat religiosa.
John Locke	Estat de pau i llibertat. Virtut natural. Estat positiu. Comunitat de béns, però...pobresa, perquè... Terra en comú = terra sense conrear. Falten estímuls per produir més. (Influència iusnaturalisme) (Relats de les Amèriques: immens territori: hi ha per tothom)	Preservar la llibertat natural de decisió mitjançant el Parlament. Legitimar propietat privada individual mitjançant el treball, en contra de la propietat comunal. Beneficia Burgesia Legitima la privatització de les terres comunals que els pobres tenien per complementar la dieta i llenya. Marginar "levellers" i "diggers" (socialistes i comunistes d'aquella època).	Contracte reversible. Sí dret rebel·lió. -Parlament: centre de la sobirania. -Límits al poder polític. Legitimació drets burgesia. Amb el pacte es consolida llibertat, la vida i la propietat. No es renuncia a res.
Jean Jacques Rousseau	Estat del bon salvatge (relats de la Polinèsia) Pietat natural Instint per la pròpia conservació Però... naturalesa poc generosa. Cal treballar en comú per poder viure-hi	Denunciar la desigualtat entre la cort i el tercer estat. Nostàlgia de la seva Ginebra nadiua, i crítica al luxe i depravació de la cort de Versailles. Beneficiar el tercer estat..	Els mals que Hobbes assenyala en l'estat natural, és de fet l'estat civil: guerra de tots contra tots (egoisme provocat per la divisió del treball (especialització), apropiació terres, desigualtat...). Ningú no renuncia a la llibertat: en guanya més: la de tots que es fonen en una sola voluntat. Contracte Social. Voluntat general: (No pas la majoria, no la suma de voluntats. Idea del bé de Plató) Pot ser autoritària si convé "al poble". NO importa model de govern si es compleix la voluntat general

Friedrich Nietzsche (1844-1900)

INFLUÈNCIES

Familiars

Família de pastors luterans.
Mort prematura del pare
Fortes pressions de la mare i de la seva germana

Per acceptació

- Presocràtics: monisme materialista
- Sofistes: relativisme moral
- Heràclit: Defensa de l'esdevenir
- Escèptics. (Filòsofs antics no seduïts pel llenguatge metafísic i de la raó).
- Esquerra hegeliana: Déu ha mort (Condicció necessària però no suficient per poder crear valors)
- Schopenhauer: Mestre de Nietzsche i pare de la filosofia alemanya. Ensenya a menysprear el moralisme. (La voluntat és l'eix de la vida humana)
- Wagner: òpera com a

Per oposició

- Schopenhauer. Teoria de la naturalesa tràgica: Al final tot l'esforç de la voluntat és nul, perquè aquesta és derrotada per la mort..
- Wagner
- La Tetralogia es converteix en l'apòstol del pangermanisme, un patriota nacionalista, incompatible amb l'essència dionisiaca i festiva del superhome.
- Kant
- És un funcionari autòmat del "deure"
- No hi ha una moral universal, sinó que cada societat considera moral aquells instints que li semblen útils.
- No hi ha una moral desinteressada.
- No hi ha una moral racional, ja que aquesta neix de fonts irracionals primitives i instintives.
- La moral no és autònoma sinó que és una funció de la vida.

Diagnòstic

Mitjançant la genealogia

Les idees pessimistes i angoixes que hom té avui han estat originades en el passat.

- La tradició filosòfica occidental és còmplice de l'error:
  - La teorització
  - La incapacitat de les idees per a expressar la vida
  - L'equilibri entre Apol·lo i Dionís s'ha trencat
- Sòcrates: Moral com a repressió dels instints vitals.
- Plató: Nega la virtut del món sensible i el subordina al món intel·ligible
- Cristianisme: Predica la submissió, l'acceptació del dolor i el sacrifici
- Descartes i la tradició racionalista: Identifica ser i pensar.
  - La vida va molt més enllà del pensament.
- L'imperatiu categòric kantia:
  - Kant està obsessionat pel deure i és incapaç de crear

- L'utilitarisme:
  - Moral per a les masses: purament quantitativa, calculadora. Cal entregar gratuïtament.
- Les ciències positives:
  - Mecanicisme
  - Positivisme

Resultat: Nihilisme

- Malaltia
- Camí equivocat que ha seguit la cultura occidental des de Sòcrates
- Avui: manca de capacitat de creació que caracteritza l'individu occidental
- L'ésser humà és un individu entristit perquè reprimeix la vida.

Nihilisme passiu

- L'individu s'agenolla davant d'allò que no entén i accepta la culpa i el pecat.

Prescripció

Nihilisme actiu:

- Sap què no vol. És capaç de destruir. Però no sap què vol, no és creador de valors.

Déu ha mort:

- El món suprasensible està mancat de força operant perquè no atorga vida.

- Déu = Domini de les idees sobre la vida. Símbol de l'angoixa, el sacrifici, la submissió, la mort.

Obre el camí al superhome.

-Últim Home:

- Descobreix la manca de sentit.
- Aquell ser humà que vol morir, que desitja la seva transmutació.

Transvaloració:

- Prendre la vida com l'únic criteri vàlid per a jutjar qualsevol cosa.
- Significa dir el gran sí a la vida.
- Aspirar que el poder de la vida augmenti.
- Moral dels senyors en comptes d'una moral d'esclaus.
- La veritat és la vida. És provisional.

-Perspectivisme:

- o Admissió de l'error.
- o Nou concepte de ciència.
- o Nova metafísica de l'esdevenir
- o Metafóra versus llenguatge

- La voluntat de poder.

- Zaratustra:

- El profeta.
- Encara no és el superhome. És l'encarregat d'anunciar l'arribada del superhome.

- Superhome: obra d'art total.

- Capaç d'estimar la vida per sobre de tot.
- La vida és l'atzar, causalitat, joc, festa.
- Voler el present sense cap reserva.

- L'Etern Return.

- Forma aristocràtica
- Radicalment individualista